

396. PLENARFORSAMLING AF 22. OG 23. JANUAR 2003**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg forslag til udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg Mod en tematisk strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider«**

(KOM(2002) 349 endelig)

(2003/C 85/24)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 1. juli 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 175 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Staffan Nilsson til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 7. januar 2003.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003, mødet den 23. januar, følgende udtalelse med 74 stemmer for, 2 stemmer imod og 11 stemmer hverken for eller imod.

1. Resumé

1.1. EØSU støtter Kommissionens bestræbelser på at udarbejde en tematisk strategi for pesticider i den foreliggende meddelelses ånd. Strategien bør omfatte såvel foranstaltningerne i de eksisterende direktiver som yderligere foranstaltninger. EØSU mener desuden, at samfundets behov for pesticider bør omtales, både hvad angår karakter og betydning.

1.2. De nye foranstaltninger, der i fremtiden foreslås inden for strategiens rammer, bør indeholde fælles EU-kriterier, retningslinjer og andre parametre for, hvilke foranstaltninger der skal træffes, men selve udformningen af handlingsprogrammerne bør være et nationalt anliggende.

1.3. Et centralt element i foranstaltningerne for at begrænse risiciene for miljø og sundhed er uddannelse og rådgivning af landmænd, landarbejdere, sæsonarbejdere og andre brugere. EØSU mener, Kommissionen bør overveje delvis at finansiere foranstaltningerne via en mindre afgift på pesticider.

1.4. Det er rigtigt at fokusere på, at farerne ved pesticider skal reduceres, men man bør samtidig være opmærksom på,

at en reduktion af den anvendte mængde kemikalier også kan have en positiv effekt.

1.5. Revisionen af direktiv 91/414/EØF hilses velkommen, og elementer som substitutionsprincippet og regionale forsøg opfattes som positive.

2. Indledning

Mange forbrugere sætter spørgsmålstegn ved anvendelsen af pesticider i landbrugsproduktionen. I miljøorganisationer er der stor modstand, idet man ønsker en hurtig og betydelig reduktion i anvendelsen. For landbruget er anvendelsen af pesticider som oftest et nødvendigt element i beskyttelsen af afgrøder mod angreb fra skadedyr, svampe og plantesygdomme, der kan ødelægge eller forringe høsten. Samtidig udgør produktionsindustrien en vigtig aktør, når det gælder fortsat forskning og udvikling af bedre og mere sikre pesticider, hvad enten de er kemiske eller biologiske. Kommissionens og medlemsstaternes arbejde med dette spørgsmål bør således gives høj prioritet.

3. Resumé af Kommissionens meddelelse

3.1. I det sjette miljøhandlingsprogram nævnes udarbejdelsen af en tematisk strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider. Kommissionen har nu offentliggjort en meddelelse, der udgør et led i arbejdet med denne strategi. Herudover indbød man interesseorganisationer til en konference den 4. november 2002, hvor strategien blev diskuteret. Alt materiale og alle indlæg ligger på Kommissionen internetside, hvor offentligheden også kan komme med kommentarer.

3.2. Strategien tager sigte på at reducere pesticidernes indvirkning på miljø og befolkningens sundhed, samtidig med at behovet for en tilstrækkelig god plantebeskyttelse tilgodeses. Målsætningerne er følgende:

- at minimere farer og risici for sundhed og miljø i forbindelse med pesticidanvendelse,
- at forbedre kontrollen med anvendelsen og distributionen af pesticider,
- at nedbringe koncentrationerne af skadelige aktive stoffer, navnlig ved at erstatte de farligste med sikrere (herunder ikke-kemiske) alternativer,
- at fremme landbrugsdrift uden eller med begrænset brug af pesticider,
- at etablere et gennemskueligt system for indberetning og overvågning af udviklingen, herunder opstilling af passende indikatorer.

3.3. Kommissionen nævner, at man i meddelelsen koncentrerer sig om anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler, navnlig inden for landbruget. Selvom der i miljøhandlingsprogrammet tales om pesticider, går man ud fra, at det hovedsagelig er plantebeskyttelsesmidler, der er tale om. Begrebet »pesticider« er en almen betegnelse for de produkter, der anvendes i og i et vist omfang uden for landbruget (på jernbaneskrånninger, i parker og som detailhandelsvarer). Hovedparten er kemiske produkter, men pesticiderne omfatter både kemiske og biologiske midler.

3.4. Meddelelsen indeholder en analyse af de nuværende regler i EU. I meddelelsen lægges der vægt på sammenhængen med andre politikområder og initiativer på EU-niveau, ligesom der tages hensyn til udvidelsen og EU's internationale forpligtelser. Desuden omtales eksempler på foranstaltninger, der allerede er truffet af visse medlemsstater og har vist deres virkning, og der fremlægges forslag til mulige foranstaltninger inden for rammerne af den tematiske strategi.

3.5. Efter høringsprocessen videreudvikler Kommissionen den tematiske strategi og beskriver alle påtænkte foranstaltninger i løbet af 2003 med henblik på at forelægge Rådet og Parlamentet strategien til godkendelse i begyndelsen af 2004.

4. Generelle bemærkninger

4.1. EØSU ser positivt på Kommissionens initiativ vedrørende udarbejdelse af en strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider. Da de kemiske midler, der spredes, er miljøfremme-

de og kan være skadelige, er det hensigtsmæssigt at fokusere på at reducere risiciene. Det overordnede, langsigtede mål bør være at gøre landbruget mindre afhængigt af pesticider. Man bør i udviklingen fokusere på forskellige biologiske alternativer, planternes egen resistens og dyrkningsmetoder, der kan reducere pesticidanvendelsen. Samtidig har landbruget i dag brug for pesticider til bekæmpelse af forskellige skadedyr og plantesygdomme. Kommissionens meddelelse udgør således et vigtigt skridt i retning af en mere bæredygtig anvendelse.

4.2. Miljø og sundhed påvirkes naturligvis ikke kun af pesticider, men af en lang række aktiviteter og stoffer. Derfor bør risiciene ved pesticider i strategien sættes i relation til risiciene i forbindelse med andre samfundsmæssige aktiviteter.

4.3. Kommissionen har på en god og overskuelig måde beskrevet de fordele og ulemper, der er forbundet med pesticider. Det er EØSU's vurdering, at de fleste af Kommissionens forslag er miljø- og sundhedsmæssigt begrundede og desuden mulige at gennemføre. Det konstateres, at der tages hensyn til økonomiske og sociale aspekter, hvilket bidrager til at styrke accepten af afbalancerede foranstaltninger. EØSU støtter Kommissionens fortsatte indsats, som skal munde ud i præsentationen af en tematisk strategi i 2004.

4.4. EØSU mener ikke, at denne strategi skal fungere som supplement til den eksisterende lovgivning, såsom direktiv 91/414/EØF, men som en »paraply«, der både omfatter eksisterende lovgivning og forslag til ny lovgivning. Det er vigtigt, at Kommissionen gør den kommende strategis rolle helt klar.

4.5. Selvom Kommissionen i et afsnit beskriver fordelene ved anvendelse af pesticider, savner man en beskrivelse af de positive effekter, der er et direkte resultat af muligheden for at bekæmpe skadedyr og plantesygdomme i landbruget. Disse effekter består i, at fødevareproduktionen kan opretholdes på et tilstrækkeligt højt niveau med hensyn til kvantitet, kvalitet og variation blandt afgrøderne, hvilket er positivt for fødevareforsyningen. Også spørgsmålet om, hvordan priserne på fødevarer påvirkes af adgangen til pesticider, bør belyses i en kommende strategi. Havde det ikke været for disse positive sider, kunne man blot udfase anvendelsen af pesticiderne inden for en overskuelig periode.

4.6. EØSU mener, der er behov for en mere udførlig beskrivelse af truslerne end den, Kommissionen fremlægger; man er nødt til at se på den egentlige årsag til, at man anvender pesticider. For at forstå dette kræves et godt kendskab til de problemer, landbruget har med ukrudt, svampe og insekter. EØSU mener, at den kommende strategi bør indeholde en beskrivelse af truslerne og en vurdering af, i hvilket omfang ukrudt, svampe og insekter i øjeblikket påvirker høstudbyttet, hvor store skaderne ville blive, hvis man benyttede de alternative metoder, man kender i dag, og hvordan fraværet af pesticider ville påvirke fødevarerforsyningen og fødevarerpriserne i Europa.

4.7. Under arbejdet med at reducere de risici, der er forbundet med pesticider, vil der opstå en konflikt mellem forskellige miljømål. F.eks. står klimapåvirkningen ved mekanisk bearbejdning over for risiciene ved anvendelse af pesticider. I en pesticidstrategi bør der tages stilling til sådanne konflikter.

4.8. Meddelelsen fokuserer på at reducere risiciene ved anvendelse af pesticider, men det er vigtigt, at en strategi også tager sigte på at begrænse anvendelsen. For landbruget er pesticider en indsatsvare. Anvendelse kan reduceres gennem bedre udnyttelse, anvendelse efter behov, bedre teknik og andre foranstaltninger i tilknytning til anvendelsen. Det kan ikke udelukkes, at risiciene er mindre ved reduceret anvendelse.

4.9. Handel og fødevarerindustri har taget selvstændige initiativer og indført regler, der stiller krav til landbrugets anvendelse af pesticider. Flere butikskæder, fødevarervirksomheder og landbrugscooperativer stiller leveringsbetingelser til landmændene for at fremme deres varemærker, hvilket kan påvirke anvendelsen af pesticider. Forbrugernes valg og dermed de krav, der stilles til handelen og fødevarerindustrien, har afgørende indflydelse på produktionsmetoderne inden for landbruget. Hertil kommer, at forbrugerne ofte foretrækker fødevarer med et indbydende udseende, hvilket øger tilskyndelsen til at holde afgrøderne fri for skadedyr og plantesygdomme. Sammenlignet med en lovstyret udvikling kan en markedsstyret udvikling imidlertid fremme en nedgang i anvendelsen af pesticider og en bæredygtig udvikling på området.

5. Særlige bemærkninger

5.1. I kapitel VI præsenterer Kommissionen de mulige elementer i en fremtidig tematisk strategi for pesticider. De forskellige forslag kommenteres nærmere i det følgende, idet de afsnit i meddelelsen, der henvises til, er angivet i parentes:

5.2. (1a) EØSU er tilhænger af, at der udarbejdes nationale programmer, og lægger særlig vægt på, at landmændene og deres organisationer, landarbejdere og den kemiske industri tager del heri. Det er dog vigtigt, at de foranstaltninger, der træffes, bygger på fælles kriterier og retningslinjer m.v., så konkurrencen i det indre marked ikke skævvrides. Mange af de yderligere foranstaltninger, Kommissionen foreslår i strategien, bør indarbejdes i de nationale programmer. Disse programmer bør evalueres med faste intervaller.

5.3. (1b) Når der træffes specielle forsigtighedsforanstaltninger i særlig følsomme områder, f.eks. vandbeskyttelsesområder og Natura 2000-områder, er det vigtigt, at der tages hensyn til lokale forhold. EØSU finder det positivt, at der udarbejdes fælles regler og minimumsniveauer, hvilket dog kræver, at detaljerne omkring den påkrævede beskyttelse udformes efter de lokale forhold. Det er både rimeligt og afgørende for individets ret, at der ydes erstatning for ændret grund- og dyrkningsværdi, hvis den hidtidige anvendelse af jorden påvirkes. I det omfang disse områder kræver ekstra beskyttelse, bør det fremgå af habitatdirektivet (92/43/EØF) eller rammedirektivet for vand (2000/60/EF) med tilhørende direktiver, som tilsammen behandler den samlede trussel.

5.4. (1cd) EØSU mener, det er vigtigt løbende at øge samfundets viden om, hvilke risici der er forbundet med pesticider, og hvad der kan gøres for at reducere disse risici. Et aspekt, Kommissionen ikke tager op, er, hvordan man skal kunne måle ikke blot på pesticidrester i vand, men også deres nedbrydningsprodukter. En fremtidig tematisk strategi bør skitsere, hvad i den nuværende indsats, der bør ændres eller udbygges.

5.5. (2abc) Det er vigtigt, at man ikke opbygger dyre indberetningssystemer, hvis ikke de tjener et klart formål. De oplysninger, brugerne skal indberette, bør være af en sådan karakter, at de oplever det som produktionsteknisk hensigtsmæssigt at indsamle dem.

5.6. (2d) I forbindelse med indsamling af emballage med pesticidrester er det vigtigt, at de lovgivningsmæssige rammer bygges op på en sådan måde, at indsamling kan kombineres med indsamling af andet farligt affald, f.eks. batterier, affaldsolie og lysstofrør. Der er flere gode eksempler på, hvordan man i forskellige medlemsstater (bl.a. Tyskland og Belgien) har gennemført indsamlingskampagner for gamle pesticider og deres emballage.

5.7. (2ef) EØSU støtter indførelsen af et system med jævnlige tekniske inspektioner af udbringningsudstyr og krav om uddannelse og certificering for alle pesticidbrugere (landmænd, landarbejdere, sæsonarbejdere m.v.). Flere undersøgelser i forskellige medlemsstater peger på, at uddannelse og rådgivning af brugere kan mindske risikoen betydeligt. Uddannelse bør også kunne tage sigte på at øge kundskaberne om og forståelsen af den eksisterende lovgivning. Uddannelse og certificering bør gøres obligatorisk.

5.7.1. (2) Angående punkterne 2 a-f agter Kommissionen inden for to år efter vedtagelse af strategien at fremsætte forslag til relevante obligatoriske krav. Endvidere foreslår Kommissionen, at overholdelsen af de foreslåede krav skal kunne kædes sammen med den fælles landbrugspolitik via såkaldt krydsoverensstemmelse. Dette indebærer, at støttemodtagerne ikke får udbetalt deres støtte, hvis de bryder visse bestemmelser, i dette tilfælde regler vedrørende brug af pesticider. EØSU har i sin udtalelse om midtvejsrevisionen af den fælles landbrugspolitik givet udtryk for, at man ønsker et mere konkret billede af reglernes udformning, inden man for alvor kan bedømme krydsoverensstemmelsesreglerne. Der må også foretages en vurdering af, om det vil være rimeligt, at samme overtrædelse resulterer i både strafforfølgelse og fratagelse af støtte.

5.8. (3) Processen vedrørende evaluering af aktive stoffer med henblik på eventuel indføjelse i bilag 1 i direktiv 91/414/EØF bør fortsat prioriteres højt, og yderligere forsinkelser kan ikke accepteres. Kommissionen foreslår, at det nævnte direktiv suppleres med et substitutionsprincip, hvilket er en fornuftig udvikling, hvis man løbende vil reducere miljø- og sundhedsrisiciene i forbindelse med brug af pesticider. EØSU kræver, at Kommissionen i sit forslag angiver rimelige frister i forbindelse med udfasning af stoffer i overensstemmelse med substitutionsprincippet, så producenterne får en sikkerhed og tilskyndes til at udvikle nye, mindre skadelige stoffer.

5.8.1. I forbindelse med udbygningen af direktiv 91/414/EØF er det også vigtigt at vurdere, hvorledes afprøvningen af forskellige stoffer kan gøres mere effektiv. Det kan f.eks. ske gennem regionale forsøg, som selvfølgelig ikke må undergrave de enkelte landes beslutningskompetence. En regional forsøgsprocedure vil indebære, at visse produkter med begrænset anvendelsesområde, som i dag måske trækkes tilbage fra markedet af økonomiske årsager, fortsat kan få adgang. EØSU mener, at det er de stoffer, der indebærer de største miljø- og sundhedsrisici, der skal væk fra markedet, og ikke nødvendigvis de stoffer, der har få brugere.

5.9. (4a) Det er positivt og meget vigtigt at støtte dyrkningsmetoder, hvor afhængigheden af pesticider er mindre. Det er også vigtigt, at der er åbenhed med hensyn til at støtte flere forskellige metoder, der på hver sin måde reducerer brug og risici. EØSU har i sin initiativudtalelse om »Den fælles landbrugspolitik fremtid«⁽¹⁾ peget på forskellige metoder til styrkelse af miljøaspektet i landbrugspolitikken. Den såkaldte »anden søjle« i landbrugspolitikken giver medlemsstaterne mulighed for at yde kompensation til de landmænd, der er i stand til at begrænse risiciene i forbindelse med kemiske plantebeskyttelsesmidler. Foranstaltninger kan også finansieres via Den Europæiske Socialfond eller en harmoniseret afgift på pesticider.

5.10. (4b) I forbindelse med udviklingen af god skik i landbruget er det vigtigt, at der tages hensyn til de eksisterende normer for håndtering af pesticider. Hvis der indføres regelsystemer, som brugerne af tekniske eller videnskabelige årsager ikke kan leve op til, kriminaliserer man brugerne, hvilket ikke gavner det fortsatte arbejde med forbedringer, hvor brugernes engagement er væsentligt.

5.11. (4c) En afgift på pesticider kan begrundes med et ønske om dels at reducere anvendelsen, dels at finansiere bestemte aktiviteter kollektivt. Da mange af de foranstaltninger, Kommissionen foreslår, kræver ressourcer, er det rimeligt, at pesticidbrugere står for en del af udgifterne. Man kunne således lægge en lille afgift på hvert kilo anvendt aktivt stof for at finansiere en del af de foreslåede foranstaltninger, f.eks. information og uddannelse. Selv en mindre, harmoniseret afgift vil give betydelige ressourcer til de nationale programmer

⁽¹⁾ EFT C 125 af 27.5.2002, s. 87-99.

for begrænsning af risici. For at undgå, at det europæiske landbrugs konkurrenceevne påvirkes negativt i forhold til omverdenen, er det vigtigt at arbejde for, at tilsvarende afgifter også indføres i andre lande.

5.12. Kommissionen opgiver, at momssatserne for pesticider varierer mellem 3 og 25 %. EØSU mener, at en forudsætning for et velfungerende indre marked med lige konkurrencevilkår er en harmonisering af ikke blot afgifter, men også momssatser.

5.13. (5) En passende indberetning af resultaterne af de gennemførte foranstaltninger er nødvendig, hvis man skal kunne foretage en evaluering og gennemføre forbedringer. Det er således vigtigt, at indikatorerne siger noget om resultaterne af den forbedrende indsats. For at måle ændringer, når det gælder restkoncentrationer i fødevarer eller i blodet hos brugerne, kan man foretage kemiske analyser. Med hensyn til indberetning vedrørende risikobegrænsning for økosystemer

og vandmiljø støtter EØSU Kommissionens forslag om at finde frem til indikatorer, der ikke fokuserer på den anvendte mængde, men primært tager hensyn til stoffernes egenskaber og anvendelse.

5.14. (6) De foranstaltninger, der foreslås i ansøgerlandene er rimelige, og det gælder blot om at finde passende finansieringsmetoder. Man bør være bevidst om, at en modernisering af ansøgerlandenes landbrug rimeligvis vil føre til øget anvendelse af pesticider. EØSU mener, at Kommissionen bør følge særlig nøje med i udviklingen i ansøgerlandene. Der bør udarbejdes systemer for indsamling og uskadeliggørelse.

5.15. (7) EU bør ikke acceptere, at importerede produkter har højere restkoncentrationer end man tillader, når det gælder varer, der er produceret i EU. Det er ikke kun et spørgsmål om retfærdige konkurrenceregler, men primært et folkesundhedsspørgsmål. EØSU støtter derfor det arbejde, der gøres i Kommissionen i denne henseende.

Bruxelles, den 23. januar 2003.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet under forhandlingerne, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Punkt 4.5

Andet punktum ændres som følger:

»Disse effekter består i, at fødevareproduktionen kan opretholdes på et tilstrækkeligt højt niveau med hensyn til kvantitet, og kvalitet blandt afgrøderne, hvilket er positivt for fødevareforsyningen.«

Begrundelse

De muligheder, som pesticiderne skaber, har været en medvirkende årsag til den genetiske udarmning, der er sket af arter og sorter.

Afstemningsresultat

For: 27, imod: 44, hverken for eller imod: 11.

Punkt 5.2

Første punktum ændres som følger:

»EØSU lægger særlig vægt på, at landmændene og deres organisationer, landarbejdere, miljø- og forbrugerorganisationer samt den kemiske industri tager del heri.«

Begrundelse

I forbindelse med udarbejdelsen af nationale programmer er en bred deltagelse fra de berørte organisationer i samfundet helt uomgængelig.

Afstemningsresultat

For: 25, imod: 55, hverken for eller imod: 3.

Punkt 5.9

Efter andet punktum indføres nyt punktum:

»... reducerer brug og risici. Under den såkaldte første søjle i den fælles landbrugspolitik bør støtten desuden fordeles på en sådan måde, at man fremmer en reduktion i pesticidanvendelsen i landbruget som sådan. EØSU har i sin...«

Begrundelse

Fordelingen af støtte under den fælles landbrugspolitik's første søjle har afgørende indflydelse på landmændenes valg af dyrkningsmetoder og afgrøder. Dermed har den også afgørende indflydelse på nødvendigheden af og omfanget af en senere pesticidanvendelse.

Afstemmingsresultat

For: 26, imod: 53, hverken for eller imod: 5.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »XXXI Beretning om Konkurrencepolitikken 2001«

(SEK(2002) 462 endelig)

(2003/C 85/25)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 29. april 2002 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Paulo Barros Vale til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 19. december 2002.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 396. plenarforsamling den 22. og 23. januar 2003 (mødet den 22. januar) følgende udtalelse med 120 stemmer for, 9 imod og 5 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Beretningen indledes med en understregning af, at håndhævelsen af konkurrencereglerne er en af Kommissionens vigtigste opgaver og af central betydning for, at det indre marked kan udfylde sin økonomiske funktion. Der lægges vægt på den store rolle, som konkurrencepolitikken spiller for etableringen af en stadig mere afbalanceret og retfærdig europæisk ramme, som med den stigende globalisering af økonomien får endnu større betydning.

1.2. Med indledningens opremsning af de vigtigste emner, som behandles, introduceres indholdet af beretningen som helhed, nemlig reglerne for karteller, monopoler, EU's udvidelse, statsstøtte og den betydning, alle disse foranstaltninger bør tillægges som instrumenter til gavn for de europæiske borgere.

2. Generel baggrund

2.1. Med sidste fase i euroens indførelse og den hidtil største udvidelse af EU er der behov for modernisering af reglerne for

karteller, monopoler, fusioner og statsstøtte, for at Kommissionen kan tilpasse sine tiltag til de hurtigt skiftende økonomiske forhold.

2.1.1. I denne forbindelse vil sikring af lige vilkår på de nye markeder, hvor konkurrencen endnu ikke er fuldt etableret, fortsat være et prioriteret indsatsområde for Kommissionen.

2.2. Med globaliseringen af markederne står vi nu med globale fusioner, som gør det nødvendigt at intensivere det internationale samarbejde mellem forskellige organer, såsom Det Internationale Konkurrencenetværk.

2.3. Vedtagelsen af resultattavlen for statsstøtte og indførelsen af et offentligt tilgængeligt online-statsstøtteregister er vidnesbyrd om de væsentlige forbedringer, der er sket på dette område i 2001.